

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 12 december 2023
Ons kenmerk 50/5.7/2023001721
Behandeld door thema Water, Bodem & Milieu
Onderwerp: KRW-rapportage 2023
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Jaarlijks informeren wij u over de Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW heeft als doel de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa te waarborgen. In ons Regionaal Waterprogramma geven wij aan wat wij doen voor een klimaatbestendig watersysteem en een goede kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.

In de meeste oppervlaktewaterlichamen blijkt de waterkwaliteit nog niet op orde te zijn, hoewel de onderliggende parameters vaak al wel voldoen. Zo kan het voorkomen dat stikstof en fosfor voldoen, evenals de doelen voor vissen en waterplanten, maar dat de macrofauna niet voldoet. In dat geval is het eindoordeel nog steeds negatief. Dit komt doordat wordt uitgegaan van het 'one-out-all-out'-principe, waarbij een enkele overschrijding resulteert in een onvoldoende oordeel voor het geheel.

KRW Dashboard

Wij hebben vorig jaar een website ontwikkeld om de onderliggende data voor oppervlaktewater inzichtelijk te maken: royalhaskoningdhv.shinyapps.io/KRW-Dashboard-Drenthe/. Hierover hebben wij u in april 2022 geïnformeerd. Inmiddels zijn ook de gegevens van de jaren 2021 en 2022 aan het dashboard toegevoegd, waarmee een actueel overzicht kan worden gemaakt van de waterkwaliteit van het oppervlaktewater. Naast oppervlaktewater worden in de KRW ook doelen gesteld aan het grondwater. Over beide onderdelen wordt u verder geïnformeerd in de bijlage (KRW-rapportage 2023).

Toestand waterkwaliteit 2023

De waterkwaliteit van het oppervlaktewater verbetert langzaam, maar voldoet nog niet aan de doelen vanuit de KRW. Soms ligt de oorzaak in een beperkt aantal stoffen die nog niet voldoen aan de gestelde normen en soms zijn aanvullende inrichtingsmaatregelen nodig. Ook heeft het watersysteem na herinrichting tijd nodig om zich te herstellen voordat de kenmerkende soorten zich weer vestigen in het watersysteem.

De waterschappen hebben in hun beheerplan aangegeven welke maatregelen aanvullend nog worden uitgevoerd voor 2027, variërend van vistrappen, natuurvriendelijke oevers en hermeanderingsprojecten tot aanpassing van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Het grondwater voldoet veelal wel aan de doelen vanuit de KRW. Wel is de grondwaterstand in een aantal N2000-gebieden te laag en moeten vanuit het N2000-beheerplan nog maatregelen worden getroffen om de toestand in orde te brengen. De drinkwaterwinningen voldoen aan de doelen uit de KRW, maar zijn kwetsbaar en maatregelen zijn nodig om te voorkomen dat de toestand verslechtert. Elke vier jaar wordt er daarom een gebiedsdossier per drinkwaterwinning opgesteld waarin de noodzakelijke maatregelen worden opgenomen. Naast regionale maatregelen dragen ook rijksmaatregelen bij aan realisatie van de KRW-doelen, waaronder maatregelen voortkomend uit het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn.

Evaluatie 2024

Met het Rijk is afgesproken om in 2024 een evaluatie uit te voeren die gericht is op het inzichtelijk maken van de mate waarin de KRW-doelen in 2027 kunnen worden gerealiseerd. Ook wordt in beeld gebracht of alle maatregelen worden uitgevoerd en vervolgens wordt aangegeven of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Informatiebijeenkomst

Voor de zomer van 2024 wordt een informatiebijeenkomst georganiseerd voor uw Staten waarin een en ander verder wordt toegelicht en waar de gelegenheid is tot het stellen van vragen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage KRW-rapportage 2023

KRW-rapportage 2023

0. Inleiding

In deze KRW-rapportage 2023 wordt vooral aandacht besteed aan de ontwikkelingen binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Informatie wordt gegeven over de vastgestelde doelen alsook over de toestand van grond- en oppervlaktewater. Ook de evaluatie die in 2024 gepland is komt aan bod inclusief de vragen die er zijn ten aanzien van de doelen die in 2027 moeten zijn gerealiseerd voor zowel grond- als oppervlaktewater. Meer inhoudelijke informatie is te vinden in het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027 (RWP Drenthe) waarin meer concreet het waterbeleid van de provincie Drenthe is uitgewerkt. Samen met de Omgevingsvisie vormt dit het beleidsmatige kader voor het regionaal waterbeheer ([Regionaal Waterprogramma - Provincie Drenthe](#)). Naast informatie uit de KRW wordt in hoofdstuk 2 kort ingegaan op de integrale rapportage waterkwaliteit die begin dit jaar is afgerond en een breder beeld schetst van de grondwaterkwaliteit. Tot slot wordt in hoofdstuk 3 nog aandacht besteed aan vier kwetsbare grondwaterwinningen waar vanuit de Nitraatrichtlijn aanvullende maatregelen zijn voorzien.

1. KRW

1.1 Inleiding

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn over de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater en geldt voor al het oppervlaktewater en grondwater. Voor de grotere wateren, de KRW-waterlichamen genoemd, geldt een monitoring en rapportageplicht aan de EU. In 2000 hebben de landen uit de Europese Unie (EU) deze richtlijn vastgesteld. Al het water in Nederland moet in 2027 voldoen aan de KRW-doelstellingen, dat wil zeggen een goed leefgebied vormen voor de planten en dieren die er thuishoren. En er moet redelijk eenvoudig drinkwater van te maken zijn. Op dit moment voldoet het Nederlandse oppervlaktewater nog niet aan de doelen van de Europese kaderrichtlijn water. Ook het grondwater voldoet lokaal niet aan de gestelde doelen. In dit hoofdstuk wordt de situatie voor zowel grond- als oppervlaktewater kort weergegeven. Meer toelichting is te vinden in het Regionaal Waterprogramma Drenthe (RWP Drenthe).

1.2 Oppervlaktewater

1.2.1 Inleiding

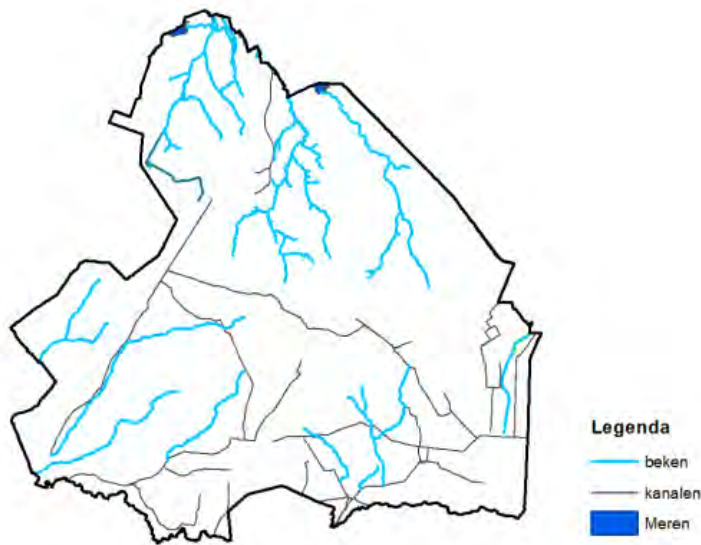
De provincie Drenthe is verantwoordelijk voor het aanwijzen van de oppervlaktewaterlichamen en het vaststellen van de ecologische doelen gebaseerd op de inzichten van de waterschappen over doelbereik 2027. Het waterschap zelf is als waterbeheerder verantwoordelijk voor het uitvoeren van maatregelen aangevuld met generiek beleid vanuit het rijk op mest, bestrijdingsmiddelen¹ en stoffenbeleid. Gemeenten hebben naast een enkele maatregel vooral indirect invloed via ruimtelijke ordening en vergunningverlening. In de praktijk komt het vooral aan op een goed samenspel van betrokken overheden en samenwerking met andere betrokkenen om de KRW-doelen te realiseren. Naast een enkele kwaliteitsmaatregel als het optimaliseren van de rioolwaterzuiveringsinstallaties bestaan de meeste waterschapsmaatregelen uit inrichtingsmaatregelen (natuurvriendelijke oevers, hermeandering, vistrappen). De kwaliteit van het Drentse oppervlaktewater is inzichtelijk gemaakt in het KRW-Dashboard Drenthe. Met dit dashboard kan zowel de algehele toestand van de oppervlaktewaterlichamen in Drenthe worden gepresenteerd als die van onderliggende parameters.

¹ Dochterrichtlijn Grondwater: Onder „bestrijdingsmiddelen” wordt verstaan gewasbeschermingsmiddelen en biociden als omschreven in artikel 2 van Richtlijn 91/414/EEG, respectievelijk artikel 2 van Richtlijn 98/8/EG.

Het dashboard inclusief gebruiksaanwijzing is te benaderen via de volgende link: royalhaskoningdhv.shinyapps.io/KRW-Dashboard_Drenthe/.

1.2.2 Waterlichamen en typering

Binnen de KRW wordt gewerkt met waterlichamen. Dit zijn aaneengesloten (delen van) rivieren, beken, kanalen of meren/plassen van enige omvang. Bovenlopen van beken en kleine sloten, en meren/plassen < 50 hectare maken geen onderdeel uit van waterlichamen. In totaal zijn er 38 waterlichamen geheel of deels in Drenthe gesitueerd (zie ook RWP Drenthe). De ligging hiervan is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 Oppervlaktewaterlichamen

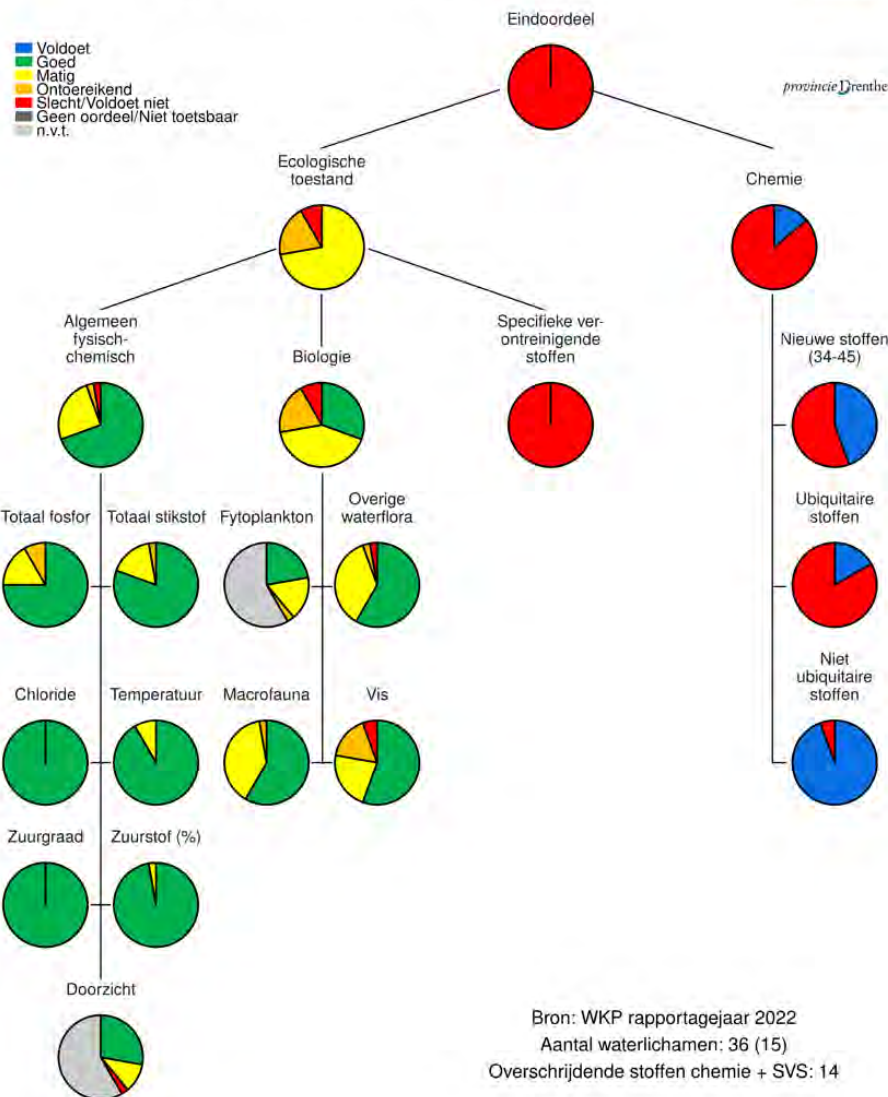
1.2.3 Kwaliteitsdoelen oppervlaktewater

De KRW geeft aan op welke wijze de kwaliteitsdoelen voor het watersysteem moeten worden bepaald. Er zijn ecologische en chemische kwaliteitsdoelen. De ecologische kwaliteitsdoelen bestaan uit doelen voor biologische parameters (planten, algen, vissen en macrofauna), doelen voor de concentraties aan zogenaamde biologie ondersteunende parameters waaronder stikstof en fosfaat en stroomgebied-specifiek verontreinigende stoffen. De chemische kwaliteitsdoelen bestaan uit doelen voor de concentraties van de zogenaamde prioritaire stoffen en zijn op Europees niveau vastgelegd.

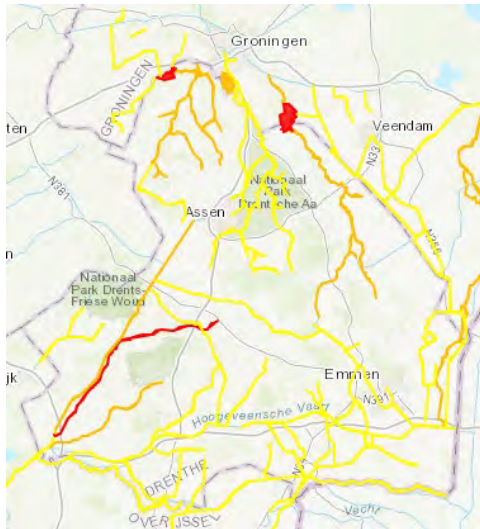
1.2.4 Toestand oppervlaktewater

De kwaliteit van het oppervlaktewater wordt door de waterschappen periodiek gemeten. De resultaten van de metingen binnen het KRW-meetnet worden per oppervlaktewaterlichaam vastgelegd en vergeleken met de doelen. Dit is de zogenaamde toestand-beoordeling, die voor ieder oppervlaktewaterlichaam is terug te vinden in de factsheets in het landelijke waterkwaliteitsportaal (waterkwaliteitsportaal.nl). De gegevens uit 2022 zijn inmiddels opgenomen in het KRW Dashboard Drenthe met in figuur 2 het bollenschema waarin de toestand van alle Drentse waterlichamen schematisch is weergegeven.

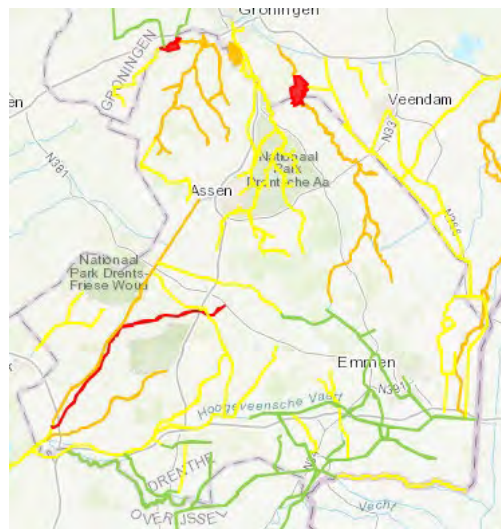
KRW Oordeel 2022 - Drenthe: Alle typen

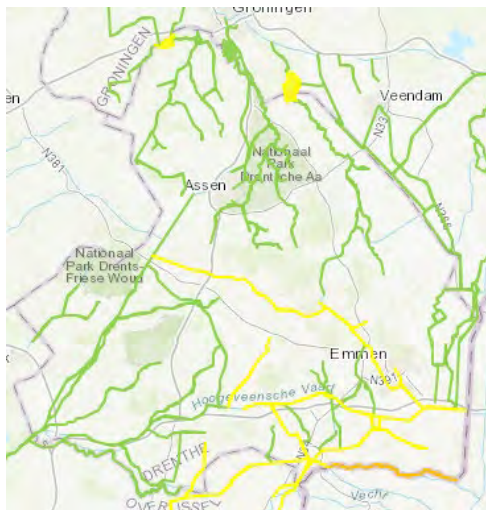
Uit deze figuur is op te maken dat het eindoordeel van alle waterlichamen slecht/voldoet niet is. Daarbij moet in acht genomen worden dat het eindoordeel alleen goed is als alle onderliggende parameters ook 'Goed' scoren. Is dat voor een of meer parameters niet het geval, dan verkeert het waterlichaam niet in een goede toestand (*one-out-all-out*). Zo is uit de figuur op te maken dat een groot aantal waterlichamen voldoet aan de meeste algemeen fysisch chemische parameters maar dat biologische parameters in veelal de helft van de wateren nog niet voldoen. Daarnaast is in alle waterlichamen sprake van overschrijding van tenminste 1 specifiek verontreinigende stof. Ook de chemische toetsing aan de Europese doelen voor prioritaire stoffen laat in de meeste wateren een negatief oordeel zien. Ook hier geldt het *one-out-all-out*, zodat een slecht oordeel voor 1 stof resulteert in een slecht eindoordeel. In de figuren hieronder is een aantal oordelen ruimtelijk weergegeven.

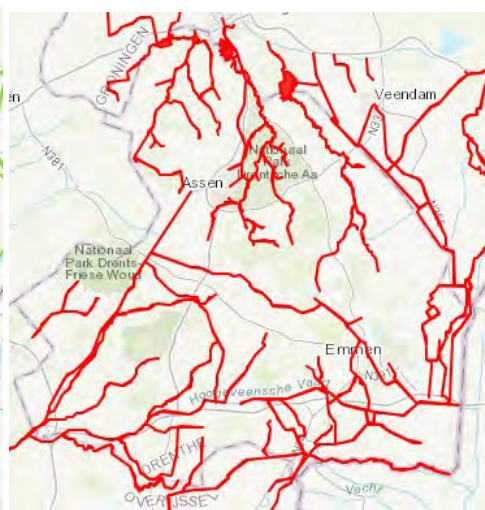
Ecologische toestand

Biologische toestand

Stikstof totaal

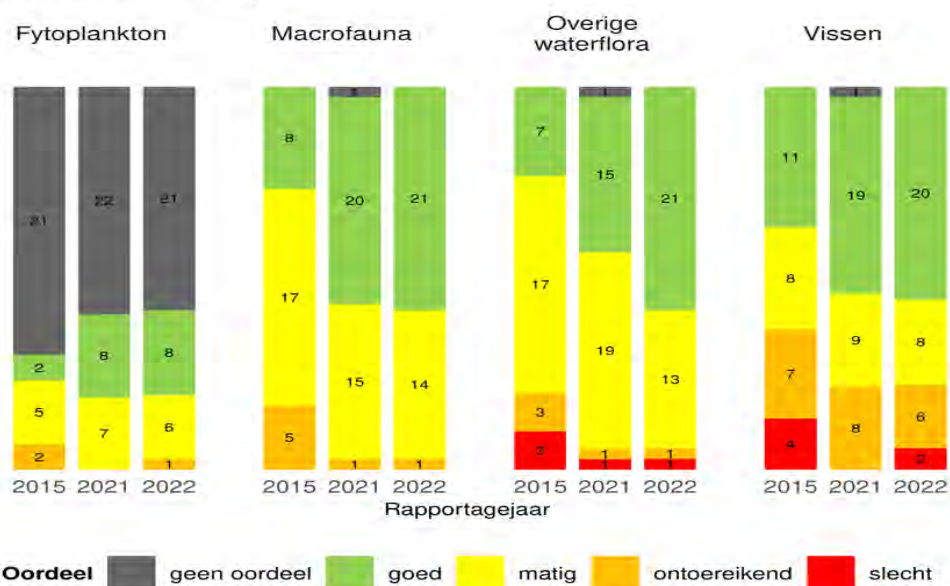
Specifiek Verontreinigende Stoffen

1.2.5 Ontwikkeling

In het KRW Dashboard is ook een overzicht te genereren van het verloop van de afzonderlijke oordelen in de tijd. Daarmee ontstaat inzicht in de mate waarin de doelen dichterbij komen. Hieronder een voorbeeld van de ontwikkeling van de biologische parameters. Duidelijk zichtbaar is de verbetering die is gerealiseerd gedurende afgelopen planperiodes. Tegelijkertijd is ook duidelijk dat niet alle doelen zijn gehaald.

Drenthe

Biologie overzicht - Alle typen

Oordelen voor Biologie overzicht per jaar weergegeven. De waarden in de balken geven het aantal KRW-waterlichamen met dat oordeel weer.

1.3 Grondwater

1.3.1 Inleiding

De provincie is verantwoordelijk voor het aanwijzen van grondwaterlichamen en het treffen van maatregelen om de doelen te halen. Het gaat daarbij zowel om de kwaliteit van het grondwater als de kwantiteit (zie ook RWP Drenthe).

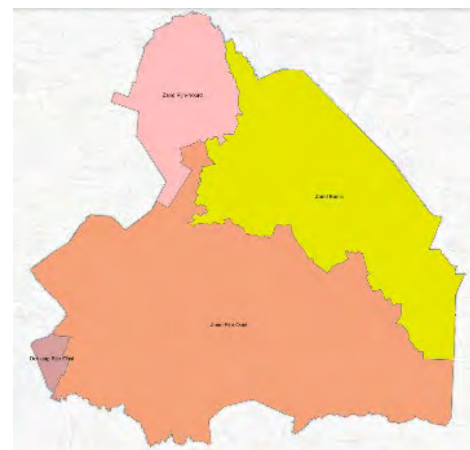
1.3.2 Deelstroomgebieden en grondwaterlichamen

De provincie Drenthe ligt in drie deelstroomgebieden waarvan twee onderdeel uitmaken van het Rijn stroomgebied (Rijn-Noord en Rijn-Oost) en een onderdeel is van het Eems stroomgebied. Binnen deelstroomgebieden wordt regionaal samengewerkt aan het realiseren van de KRW-opgave met onder andere provincies, waterschappen het rijk en gemeenten. In elk deelstroomgebied worden provinciegrensoverschrijdende grondwaterlichamen onderscheiden. In totaal liggen er vier verschillende grondwaterlichamen binnen de provinciegrens: Zand Eems in het oosten, Zand Rijn-Noord en het noorden, Zand Rijn-Oost in het zuiden en het kleine grondwaterlichaam Deklaag Rijn-Oost in het zuidwesten.

1.3.3 Doelen grondwater

De KRW bepaalt dat alle grondwaterlichamen uiterlijk in 2015, met mogelijke uitloop naar 2027 in goede toestand moeten verkeren. De toestand moet goed zijn voor grondwater kwantiteit en voor grondwaterkwaliteit (chemische toestand). In Nederland worden de doelen van het grondwater op twee niveaus beoordeeld; voor het grondwaterlichaam als geheel en in relatie tot lokale grondwaterafhankelijke systemen.

Voor het grondwaterlichaam als geheel is het uitgangspunt dat de grondwatervoorraad op orde blijft en dat de grondwaterkwaliteit voldoet aan de kwaliteitsdoelen. De kwaliteit van het grondwater wordt daarbij getoetst aan de hand van drempelwaarden voor de stoffen chloride, nikkel, arseen, cadmium, lood en fosfaat en Europese doelen voor nitraat en bestrijdingsmiddelen. Daarnaast worden er lokaal eisen gesteld aan het grondwater in relatie tot oppervlaktewaterlichamen, terrestrische ecosystemen (op het land aanwezige ecosystemen) en grondwater dat benut wordt voor menselijke consumptie (drinkwater).

1.3.4 Toestand grondwater

De kwaliteit van het grondwater wordt voor de KRW elke drie jaar gemeten en vastgelegd in zowel het ondiepe (ongeveer 10 m beneden maaiveld) als het diepe grondwater (25 m beneden maaiveld), conform het landelijk vastgelegde protocol ([Draaiboek monitoring grondwater - Helpdesk water](#)). De grondwaterstanden worden twee wekelijks vastgelegd. De resultaten van de metingen worden vertaald in de toestand van het grondwaterlichaam die terug te vinden zijn in de factsheets in het landelijke waterkwaliteitsportaal WKP ([waterkwaliteitsportaal.nl](#)).

De grote grondwaterlichamen voldoen zowel voor de kwantiteit als voor de kwaliteit aan de goede toestand. Lokaal wordt de goede toestand echter niet overal gerealiseerd. Zo is de grondwaterstand in de meeste Natura2000 gebieden te laag (verdroging bestaande natuur) om de goede toestand te realiseren en wordt de oppervlaktewaterkwaliteit op enkele plekken door ondiep grondwater dusdanig beïnvloed dat de doelen in het oppervlaktewater niet worden gehaald. Hierbij gaat het voornamelijk om de invloed van nutriënten.

De grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening in Drenthe zijn grotendeels kwetsbaar en worden bedreigd. Dit komt door de waterdoorlatende zandondergrond in samenhang met grondgebruik aan maaiveld en wordt zichtbaar door gemeten overschrijdingen van stoffen in waarnemingsfilters rondom de winning. De winningen voldoen echter wel aan de eisen die de KRW stelt aan de grondwaterkwaliteit waarbij met name naar de langjarige trend wordt gekeken van het gewonnen gemeente ruwwater (gemiddelde kwaliteit van het onttrokken grondwater van de verschillende winputten van een waterwinning). Tegelijkertijd vraagt die kwetsbaarheid wel om maatregelen om te voorkomen dat op termijn de waterkwaliteit verslechtert. Bij een viertal winningen worden inmiddels aanvullende maatregelen getroffen in het kader van het 6^e en 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (7^e AP) gericht op het tegengaan van te hoge gehalten aan nitraat in het grondwater². Om dit te bereiken is er een overeenkomst gesloten tussen het rijk en de regio, genaamd het BO-

² In 2017 is een overeenkomst gesloten tussen de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Infrastructuur en Waterstaat (I&W), de Vereniging van Drinkwaterbedrijven (VEWIN), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de ondernemersorganisatie voor Nederlandse boeren en tuinders (LTO) om aanvullend op de bestaande acties, nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden tegen te gaan. Deze overeenkomst (BO-Nitraat) beoogt in 34 kwetsbare GWBG het doel voor nitraat te realiseren aan het eind van 2021, of uiterlijk 2025. Vier van deze GWBG liggen in Drenthe: Gasselte, Havelterberg, Leggeloo en Valtherbos/Noordbargers.

Nitraat. Overigens komen deze doelstellingen uit het Nitraatactieprogramma zelf en niet rechtstreeks uit de KRW.

1.4 Tussentijds evaluatie 2024

1.4.1 algemeen

Landelijk is inmiddels duidelijk dat niet alle KRW-doelen worden gehaald in 2027. Om toch het maximale te doen om de KRW-doelen te halen is afgesproken om in 2024 een tussentijdse evaluatie uit te voeren gericht op het benoemen van het eventuele “doel-gat” en afspraken te maken over eventueel aanvullende maatregelen. Om de bijbehorende acties ook snel uit te kunnen voeren is het KRW-impulsprogramma³ in gang gezet gericht op het bewaken van de eerder afgesproken maatregelen, het koppelen van de KRW aan ruimtelijke maatregelen uit het PPLG, het intensiveren van maatregelen en het verankeren in regelgeving, het resterende handelingsperspectief beschrijven (daarbij gaat het met name om aanvullende maatregelen) en zoeken naar motiveringen mochten de KRW-doelen niet worden gehaald. Het handelingsperspectief heeft betrekking op aanvullende maatregelen van zowel overheden als bedrijfsleven.

1.4.2 Oppervlaktewater Drenthe

Kijkend naar de Drentse situatie lijken de doelen voor nutriënten in de meeste oppervlaktewaterlichamen wel haalbaar te zijn in 2027. Overschrijdingen komen veelal voor in het kanalsysteem en met de aanpak van een aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties kan nog een stap gezet worden. Daarnaast zullen maatregelen uit het 7^e AP en derogatiebeschikking⁴, waaronder het aanwijzen van Nutriënt Verontreinigende Gebieden, bijdragen aan een verbetering van de waterkwaliteit.

Van de specifiek verontreinigende stoffen is niet altijd duidelijk wat de bronnen daarvan zijn en/of dat er sprake is van verhoogde achtergrondwaarden (de waarden die van nature voorkomen). In Drenthe gaat het vaak om een aantal zware metalen (seleen, zink, zilver, kobalt, arseen), ammonium en Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's). Voor zowel de bronnen van de zware metalen als ammonium wordt landelijk onderzoek uitgevoerd zodat ook duidelijk wordt of er nog aanvullende regionale maatregelen denkbaar zijn.

Naast maatregelen gericht op het voorkomen van normoverschrijdingen voor chemische stoffen is het realiseren van de afgesproken inrichtingsmaatregelen door de waterschappen ook van groot belang. Verwachting is dat de meeste maatregelen kunnen worden uitgevoerd. Op een aantal locaties zijn maatregelen voorzien op gronden die behoren tot het provinciale Natuur Netwerk Nederland maar die nog niet zijn aangekocht door de provincie. De verwachting is dat niet alle gronden op vrijwillige basis verworven zullen worden voor 2027. In 2024 zal bekeken worden welke alternatieven er voorhanden zijn om de doelen alsnog te realiseren.

Naar verwachting wordt de goede chemische toestand niet gerealiseerd voor 2027, veelal veroorzaakt door zogenaamde ubiquitaire stoffen. Het gaat dan om algemeen aanwezige stoffen die wijdverbreid voorkomen maar inmiddels niet meer worden gebruikt. Dat betekent dat er ook geen regionaal handelingsperspectief is omdat ook verwijderen van de stoffen niet mogelijk is.

1.4.3 Grondwater Drenthe

Voor het grondwater is de verwachting dat we aan de meeste KRW-doelen kunnen voldoen in 2027. Tegelijkertijd blijft er de zorg voor de vele stoffen waarvan de norm zo nu en dan wordt overschreden in winputten van waterwinningen. Om in de toekomst niet geconfronteerd te worden met een negatief

³ TK 5 juni 2023; IENW/BSK-2023/148520 Vormgeving KRW-impulsprogramma.

⁴ Derogatie betekent dat in afwijking van de wettelijke norm van 170 kg N/ha er 250 kg N/ha aangewend mag worden. Deze uitzondering moet nu in enkele jaren worden afgebouwd.

toestandsoordeel is een bescherming gericht op een breder pakket aan stoffen nabij de drinkwaterwinningen nodig.

Knelpunt blijven echter enkele N2000 maatregelen die vanwege de nog niet beschikbare grond niet kunnen worden uitgevoerd. Het gaat dan met name om grondaankopen in het Drentsche Aa gebied die vooralsnog niet gerealiseerd zijn. Vanuit het KRW-impulsprogramma wordt aan de regio gevraagd ook de wijziging van grondgebruiksfuncties te onderzoeken gericht op het realiseren van de KRW-doelen.

1.5 KRW-doelrealisatie 2027

De laatste tijd is er een aantal documenten gepubliceerd over de KRW gericht op de risico's die er zijn wanneer Nederland in 2027 de doelen voor de KRW niet heeft gehaald. Ook komen er regelmatig berichten in de media over de waterkwaliteit die onvoldoende is en inmiddels worden overheden ook aangesproken door belangenorganisaties op hun aansprakelijkheid ten aanzien van het halen van de KRW-doelen.

Duidelijk is dat de KRW in eerste instantie de lidstaat zelf bindt. Daar komen in eerste instantie ook de boetes of dwangsommen vanuit Europa terecht maar die kunnen verhaald worden op lagere overheden als het niet halen van het doel veroorzaakt is doordat een lagere overheid zijn taak onvoldoende heeft ingevuld. Het is overigens niet aannemelijk dat de Nederlandse Staat in gebreke wordt gesteld enkel vanwege het feit dat in een specifiek geval de doelstellingen of verplichtingen van de Nitraatrichtlijn, KRW of GWR niet worden bereikt.

Het ligt meer voor de hand dat de Europese Commissie een ingebrekestelling start vanwege het stelselmatig en grootschalig niet voldoen aan deze doelstellingen en verplichtingen door de Nederlandse Staat, ongeacht welke overheden daarvoor verantwoordelijk zijn. Een eventuele daaruit voortvloeiende boete of dwangsom kan (in theorie) evenwel (deels) op de provincie worden verhaald, voor zover die boete of dwangsom het gevolg is van een tekortkoming van de provincie in de uitoefening van taken en bevoegdheden die zij heeft bij de uitvoering van de Nitraatrichtlijn, KRW en de Grondwaterrichtlijn.

Om de KRW-doelstellingen te halen moeten alle maatregelen zijn uitgevoerd in 2027. De maatregelen zijn opgenomen in de stroomgebiedsbeheersplannen en de regionale waterprogramma's. Uitvoering van de maatregelen is zowel een zaak van het rijk en de provincies als ook de waterschappen, ieder vanuit zijn eigen taak. De waterschappen rapporteren jaarlijks over de uitvoering van maatregelen en de toestand van de waterlichamen aan Gedeputeerde Staten. Dit onderwerp komt elk jaar terug in het bestuurlijk overleg met de waterschappen van de portefeuillehouder Water.

Uit de evaluatie in 2024 moet blijken of het bestaande maatregelenpakket voldoende is of dat er aanvullende maatregelen nodig zijn. Vanuit de landelijk aangestuurde KRW-impuls wordt naast eventueel aanvullende maatregelen ook bekeken welke juridische mogelijkheden er zijn indien in 2027 de doelen niet gehaald worden. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld de vraag of er een beroep kan worden gedaan op een uitzonderingsbepaling (voorwaarde waaronder een doel nog niet gehaald hoeft te zijn), maar vooralsnog lijken de kansen daarop gering.

2. Evaluatie bodem- en grondwaterkwaliteit (2022)

Naast het KRW-meetnet beschikt de provincie Drenthe ook over een bodem- en freatisch grondwatermeetnet (grondwaterstanden vlak onder maaiveld). Deze meetnetten meten veel ondieper en maken geen onderdeel uit van de KRW-monitoring. De meetnetten meten wel de belasting van het grondwatersysteem, vergelijkbaar met het landelijk meetnet effecten mestbeleid. Elke tien jaar wordt een integrale rapportage opgesteld. In die rapportage worden de resultaten van alle provinciale meetnetten weergegeven. In 2022 is de laatste rapportage opgesteld (zie: [Hoe gaat het nu met ons](#)

[water? - Provincie Drenthe](#)). De rapportage geeft inzicht in de kwetsbaarheid van het Drentse grondwatersysteem.

Enkele conclusies uit de rapportage:

- Nitraat komt verhoogd voor op de hogere zandgronden. Op 19% van de grondwatermeetpunten (op 10 en 25 meter diepte) is de concentratie hoger dan de Europese norm;
- Er is sprake van een overwegend dalende trend van nitraat, maar die daling stagneert sinds 2010;
- Gemiddeld wordt in 36% van de freatische meetpunten de nitraatnorm overschreden;
- Specifiek in de vier kwetsbare winningen die vallen onder de BO-Nitraat (Bestuursovereenkomst Aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden, zie ook par. 3) worden de doelen nog niet gehaald (Gasselte, Havelterberg, Leggeloo en Valtherbos/Noordbargeres);
- De zuurgraad van de Drentse bodem onder natuurgebieden is hoog te noemen met als gevolg verhoogde aluminium concentraties. Wel is de trend positief en zijn de aluminium concentraties in het ondiepe grondwater gehalveerd ten opzichte van 1993.
- Voor de meeste zware metalen wordt de streefwaarde in de bodem en het grondwater niet overschreden.
- Cadmium is de meest kritische parameter. De norm wordt in 19% van de meetpunten in het ondiepe en diepe grondwater overschreden.
- In 33% van het aantal ondiepe en diepe filters wordt een bestrijdingsmiddel boven de norm gevonden. Over de jaren heen is geen sprake van een duidelijke trend.

Uit de rapportages blijkt dat ondanks de vele inspanningen die we als provincie doen, de Drentse bodem- en grondwaterkwaliteit onder druk staat. Naast de oude thema's "vermesting", "verzuring" en "verspreiding" zien we ook de gevolgen van de nieuwe thema's "klimaatverandering" (stijgende nitraatconcentraties in het diepe grondwater als gevolg van uitspoeling door een aantal droge zomers) en "milieuvreemde stoffen" (o.a. geneesmiddelen en PFAS).

3. **BO-nitraat**

In 2017 is een overeenkomst gesloten tussen de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Infrastructuur en Waterstaat (I&W), de Vereniging van Drinkwaterbedrijven (VEWIN), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de ondernemersorganisatie voor Nederlandse boeren en tuinders (LTO) om aanvullend op de bestaande acties, nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden tegen te gaan. Deze overeenkomst beoogt in 34 kwetsbare GWBG het doel voor nitraat te realiseren aan het eind van 2021, of uiterlijk 2025. Vier van deze GWBG liggen in Drenthe: Gasselte, Havelterberg, Leggeloo en Valtherbos/Noordbargeres.

Uit metingen is gebleken dat ondanks intensieve samenwerking met betrokken agrariërs eind 2022 de doelen niet zijn gehaald. Bij deze metingen wordt het bovenste grondwater bemonsterd⁵. In het Uitvoeringsbesluit van de Europese Commissie is als onderdeel van het 7^e AP het volgende opgenomen:

⁵ De wijze waarop het grondwater wordt bemonsterd vanuit de Nitraatrichtlijn wijkt af van de bemonstering voor de KRW. Voor de KRW gaat het om metingen op 10 en 25 beneden maaiveld, voor de nitraatrichtlijn wordt het bovenste grondwater bemonsterd waar veelal hogere concentraties worden gemeten. Dat kan resulteren in een onvoldoende toestand vanuit de Nitraatrichtlijn terwijl de toestand op orde is gezien vanuit de KRW.

“Met ingang van 1 januari 2023 verleent Nederland geen vergunningen voor afwijkingen als bedoeld in artikel 5 van dit besluit in grondwaterbeschermingsgebieden. In gebieden waar het grondwater is verontreinigd door nitraten, wordt uiterlijk op 1 januari 2024 in de grondwaterbeschermingsgebieden een pakket verplichte maatregelen toegepast om de nutriëntenbelasting te verminderen”.

Kortom per 1-1-2023 is de derogatie (uitzonderingsbepaling waardoor Nederland meer dierlijke mest mocht uitrijden dan conform Europese regels) in alle grondwaterbeschermingsgebieden vervallen. De uitwerking van verplichte maatregelen waar het 7^e AP naar verwijst is in handen van LNV.